TEXT A FOTO: OLDŘICH VÁCEK

ÚZEMNÍ OCHRANA PŘÍRODY

NÁRODNÍ PARKY

▸ *Krkonoše*

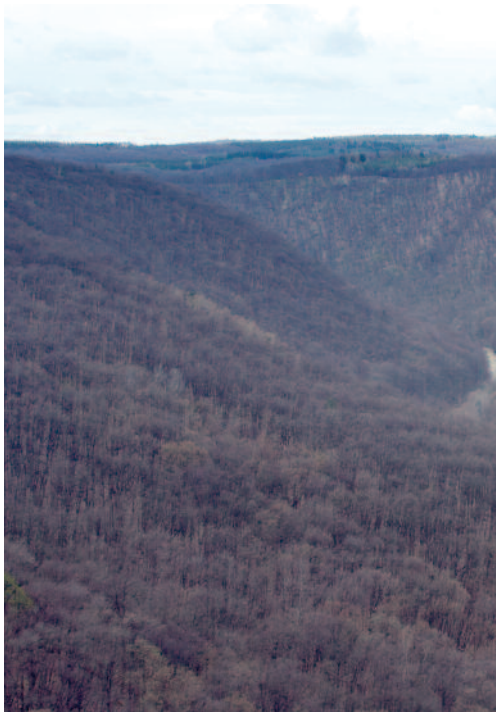
Územní ochrana přírody představuje podstatně efektivnější ochranu, než je ochrana jednotlivých rostlinných nebo živočišných druhů. Zajišťuje totiž vedle individuální ochrany i ochranu biotopů a celých ekosystémů, které jsou nezbytným předpokladem pro přežití chráněných druhů. Chráněná území jsou útočištěm pro řadu dalších druhů i předpokladem pro ochranu krajiny a jejího charakteristického krajinného rázu.

▲ *Krkonoše –Mumlavský vodopád*

Územní ochrana přírody má v České republice dlouhou tradici. Dá se říci, že na území České republiky je přímo kolébkou územní ochrany přírody. Když ne na celosvětové úrovni, tak alespoň na úrovni kontinentální Evropy. V roce 1838 vyhlásil hrabě Jiří František August Buquoy Žofínský prales a prales Hojná Voda, jako první rezervaci v Evropě na ploše téměř 40 hektarů. Rezervace to podle našich současných měřítek nebyla ještě zcela dokonalá, neboť z lesa bylo možné až do roku 1882 vyvážet například souše, a jeho syn knížete Buquoy rezervaci dokonce dočasně plošně výrazně redukoval. Vyhlášení rezervace byl počin tak nebo tak rozhodně průkopnický a světové prvenství mu vzala pouze rezervace vyhlášená na ostrově Vilm v Baltském moři v roce 1812. První národní park na světě, Yelowstonský národní parky, byl vyhlášen v roce 1872 v USA. Na území Evropy byl první národní park vyhlášen v roce 1914 na území Švýcarska a nese název, jak jinak, Švýcarský národní park. Na vyhlášení prvního národního parku na území České republiky jsme si museli počkat až do roku 1963, kdy byl vyhlášen Krkonošský národní park - KRNAP. Nesmíme být však tak příkří, první národní park na území tehdejšího Československa, Tatranský národní park, byl vyhlášen již v roce 1949, ale dnes se nachází na území Slovenska, a tak je to už trochu jiná historie.

V České republice v současné době upravuje územní ochranu přírody zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, který rozlišuje šest základních kategorií ochrany, z nichž nejvyšší představují národní parky. Ty zákon definuje jako rozsáhlá území, jedinečná v národním či

◂ Šumavské pastviny

mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam. Využití území národních parků musí být podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů a musí být v souladu s vědeckými a výchovnými cíli sledovanými jejich vyhlášením.

V současné době máme na území České republiky vyhlášeny 4 národní parky. Jak již bylo uvedeno, nejstarším našim parkem je Krkonošský národní park (KRNAP), který je vyhlášen na území Krkonoš na ploše 36 300 ha v nadmořské výšce 400 až 1602m. Dne 20. března 1991 byly vyhlášeny hned dva národní parky, Národní park Šumava a Národní park Podyjí. Národní park Šumava je naším největším národním parkem, byl vyhlášen na celkové ploše 69 030 ha, v nadmořské výšce 570 až 1378 metrů. Rozloha parku je téměř dvakrát větší, než je území KRNAPu. Pohoří Šumavy je v mnoha ohledech podobné Krkonoším, ale krajinný ráz je odlišný. Dvojčetem Národního parku Šumava je z pohledu data vyhlášení Národní park Podyjí. Dvojčata jsou to dvouvaječná a rozhodně si je nikdo nesplete. Jak vzhledem, tak i velikostí. Národní park Podyjí je naším nejmenším parkem, byl vyhlášen na ploše 6 259 ha na dolním toku Dyje v nadmořské výšce 207 až 536 metrů. Poměr asi jako Asterix a Obelix. A vzhledem se liší také dost. Jestliže je Šumava rozvážné, klidné, jako by zachmuřené a často do těžkých dešťových mraků a mlh oděné pohoří, pak Podyjí je především říční údolí oděné do pestré mozaiky vlhkých nivních luk v okolí meandrů Dyje, prosluněných lesostepních strání, dlouhých suťových polí a obtížně prostupných strží.

Národní park Podyjí

Naším zatím nejmladším národním parkem je České Švýcarsko. Jako by jejímu stáří odpovídal i charakter krajiny. Mladistvá, zatím nestabilizovaná, romanticky divoká krajina, rozevláté území plné pískovcových skalních stěn s defilé skalních věží, rozřezané hlubokými úzkých údolími a těsnými soutěskami. Národní park České Švýcarsko byl vyhlášen dne 1. ledna 2000, na rozloze 7 900 ha, v nadmořské výšce 115 až 619 m. Může se tak pochlubit nejníže

▲ Šumava – Rokytská slať

položeným územím v národním parku v České republice. Použití slov „zatím nejmladší“ je celkem na místě. Již dlouhou dobu se v odborných i jiných kruzích mluví o možnosti vyhlášení Národního parku Křivoklátsko, který by se na rozdíl od „příhraničních“ parků, nacházel přímo v srdci Čech. Nebudeme ale předbíhat.

Všechny naše národní parky zahrnují krajinářsky mimořádně významná území, která obsahují množství velmi cenných biotopů s vysokou biodiverzitou rostlinných i živočišných druhů. Cennost území si uvědomují i vlády sousedících zemí a všechny naše národní parky navazují na obdobné parky v zahraničí. Můžeme i říci, že se jedná o významnou mezinárodní spolupráci v oblasti územní ochrany přírody, neboť chráněné území se tak výrazně zvětšuje a náklady na ochranu přírody se rozdělují mezi jednotlivé sousedící státy.